

Wychowanie do wartości

**Pedagogika sensu
z punktu widzenia wychowawcy**

Wychowanie do wartości

- Według Frankla człowiek zawsze ma możliwość przekucia każdej porażki i tragedii w zwycięstwo.
- Pomiędzy patologicznym cierpienictwem a ucieczką od cierpienia jest jeszcze jedna droga — odkrycie jego sensu.

Wychowanie do wartości

V.E. Frankl, *Człowiek w poszukiwaniu sensu*,
Wydawnictwo Czarna Owca, 2011.

V.E. Frankl, *Wola sensu. Założenia
i zastosowanie logoterapii*, Wydawnictwo
Czarna Owca, 2010.

Wychowanie do wartości

dr Viktor Frankl

- Wielowymiarowa, niereduksyjna koncepcja człowieka
- Teoria wolnej woli
- Teoria woli sensu
- Teoria sensu życia

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna koncepcja człowieka – V. Frankl

- U źródeł patologicznych zjawisk psychicznych, jak narkomania, alkoholizm, przestępcość młodocianych, depresje i zamachy samobójcze, leży ostatecznie **pustka życiowa i nuda**, brak głębszego sensu życia, brak wyższych ideałów i celów, a nastawienie tylko na konsumpcję i użycie, co szybko musi prowadzić do wyczerpania i przesytu żywiołowego. Utrata ukierunkowania na sens i wartości, czyli na świat **Logosu**, prowadzi do powstania pustki egzystencjalnej i frustracji, co z kolei w prostej linii wiedzie do różnych zaburzeń.

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna konsepcja człowieka – V. Frankl

- Zwłaszcza młodzi ludzie bardzo często sięgają po złudne namiastki szczęścia, alkohol czy narkotyki, wtedy gdy stracą tę podstawową orientację na sens i wartości, gdy zagubią się w życiu i nie wiedzą, jakie jest ich powołanie i sens życia,
ale też go nie szukają.

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna konsepcja człowieka – V. Frankl

- W czasach, gdy przykazania *Dekalogu* utraciły w oczach wielu swą wartość, każdego dnia musimy przestrzegać dziesięciu tysięcy przykazań wynikających z dziesiątek tysięcy sytuacji życiowych; w tym sensie można śmiało powiedzieć, że **logoprofilaktyka** to odpowiedź na duchowe potrzeby współczesnego człowieka.

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna koncepcja człowieka – V. Frankl

- Wymiar biologiczno-fizyczny „bios”
Wola ulgi.
- Wymiar psychiczny „psyche”
Wola mocy.
- Wymiar noetyczny „pneuma”
Wola sensu.

Wychowanie do wartości

Ks. prof. Karol Wojtyła

- Antropologia adekwatna, koncepcja człowieka jako osoby.
- Dynamiczna koncepcja integracji osoby w czynie, opartym na godności.

Wychowanie do wartości

- W dziele *Osoba i czyn* personalistyczna zasada: „Czynię, więc jestem” przekracza – wciąż dominujący w nauce – kartezjański racjonalizm zasady: „Myślę, więc jestem”.
- „Czynię, więc jestem” jest ścisłe warunkowane przez swoją bezpośrednią relację z godnością.

Wychowanie do wartości

Koncepcja człowieka jako osoby – K. Wojtyła

- Człowiek jest osobą od momentu poczęcia poprzez samo zaistnienie, natomiast działanie w pełni ludzkie pojawia się stopniowo.
- Pierwiastek duchowy zdominowia się z czasem w kolejnych warstwach człowieczeństwa: somatycznej i psychicznej.

Wychowanie do wartości

Koncepcja człowieka jako osoby – K. Wojtyła

- Przez działanie w pełni świadome człowiek staje się twórcą samego siebie: „W pojęciu samostanowienia zawiera się więcej niż w pojęciu sprawczości: człowiek nie tylko jest sprawcą swoich czynów, ale przez te czyny jest zarazem w jakiś sposób **twórcą siebie samego**”.
- Jest to działanie naturalne i oczywiste dla człowieka.

Wychowanie do wartości

Koncepcja człowieka jako osoby – K. Wojtyła

- „Człowiek przez działanie kształtuje przede wszystkim siebie samego”.
- Poprzez wolność, sprawczość człowiek staje się samostanowieniem i sprawia, że jest nie tylko sprawcą, ale i twórcą czynów, które inicjuje i wykonuje, a przez nie staje się Kimś w aspekcie moralnym.

Wychowanie do wartości

Koncepcja człowieka jako osoby – K. Wojtyła

- W dorobku Karola Wojtyły doniosłość tezy: *Cogito, ergo sum* francuskiego filozofa przejmuje *cognosco*, które będąc „poznawaniem”, zastępuje „myślением”.
- „Myślę, więc jestem” Kartezjusza, można sparafrasować następująco: **„Poznaję, więc jestem (wyjątkowy w świecie) i czynię, stając się Kimś”.**

Wychowanie do wartości

Stawanie się Kimś
wymaga czasu poświęconego
na rozwój.

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna konsepcja człowieka – V. Frankl

Dwa rzuty to jeszcze nie wszystko,
aby poznać obiekt.

Wychowanie do wartości

Prawa ontologii dymensjonalnej

- Jeden i ten sam przedmiot rzutowany ze swego wymiaru na inne, niższe wymiary, odbija się w ten sposób, że jego dwa odbicia wzajemnie sobie przeczą.
- Różne przedmioty rzutowane ze swoich wymiarów na jeden, niższy wymiar, odwzorowują się w taki sposób, że ich odbicia są wieloznaczne.

V.E. Frankl, *Wola sensu*, Warszawa: Wydawnictwo, Czarna Owca, 2018.

Wychowanie do wartości

Wielowymiarowa, nieredukowalna konsepcja człowieka – V. Frankl

- W epoce, w jakiej przyszło nam żyć – epoce umierających tradycji, podstawowym zadaniem profilaktyki musi być wyposażenie człowieka w umiejętność odnajdywania w życiu sensu.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu opiera się na wartościach:

- Wolność
- Miłość
- Prawda
- Sens
- Wiara
- Nadzieja

Przy każdej okazji porządkuje rozumienie wartości i definiuje ważne pojęcia.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu to:

- Poznaję – szukam sensu.
- Rozumuję – myślę – wyciągam wnioski.
- Działam – tworzę, rozwijam, staję się Kimś.

Wychowanie do wartości

Realizatorzy zajęć pedagogiki sensu:

- Konieczna jest edukacja, a w zasadzie **formacja** realizatorów/nauczycieli.
- Nauczyciel w roli przewodnika, „zwiadowcy”, świadka.
- Absolutnie, nie w roli sędziego.

Wychowanie do wartości

Główne strategie wychowawcze/profilaktyczne:

- **Poszukiwanie sensu** stanowi podstawową motywację w życiu człowieka. Sens życia można odkryć poprzez: twórczą pracę, spotkania z ludźmi i obserwację zdarzeń oraz poprzez to, jak znosimy nieuniknione cierpienie.
- **Nauka podejmowania decyzji**, dokonywania czynów integrujących osobę. Gry jako simulacja życia.
- **Nauka korzystania** z wolności w sposób odpowiedzialny.
- Inicjowanie i wspieranie wychowanka w **rozwoju wszystkich** sfer: ciała, umysłu, ducha, emocji i relacji (CUDER).
- **De-refleksja**, np. poprzez poczucie humoru.
- **Porządek** w rozumieniu wartości i definicji ważnych życiowo pojęć.

Wychowanie do wartości

- **Ciało**
- **Umysł**
- **Duch**
- **Emocje**
- **Relacje**

Wychowanie do wartości

Ciało

- **Organizm**, dobrze działająca maszyna.
- O ciało muszę dbać.
- Lubię siebie, lubię ciebie.
- Mogę nią okazać miłość.

Wychowanie do wartości

Umysł

- **Matryca** w aparacie.
- Poznaję świat.
- Wiem, co dobre, a co złe.
- Umiem podejmować decyzje.

Wychowanie do wartości

Duch

- Sygnalizacja świetlna.
- Po prostu się pojawiają.
- Wiem, co czuję.
- Mogę zdecydować, co z nimi zrobię.

Wychowanie do wartości

Emocje

- Nasze **centrum dowodzenia**.
- Mogę być wolny.
- Wiem, kim jestem i wiem, co robię.
- Umiem dotrzymywać słowa.

Wychowanie do wartości

Relacje

- Koło ratunkowe.
- Kocham, a nie straszę.
- Mam prawo być sobą.
- Wśród innych jestem szczęśliwy.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu – to sposób myślenia, który może stać się podstawą realizowania programów profilaktycznych i wychowawczych w czasach kryzysu, pandemii.

Wychowanie do wartości

- **Ciało**
- **Umysł**
- **Duch**
- **Emocje**
- **Relacje**

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – „Cyberdetox”:

- 1. Decyzja** – jeden dzień w tygodniu bez „ekranów”, natomiast z twórczością.
- 2. Dyscyplina** – spacer, najlepiej razem, najlepiej codziennie.
- 3. Równowaga** – praca komputerowa jak praca kierowcy TIR – cztery godziny pracy, pół godziny przerwy.
- 4. Odpoczynek**, sen – godzinę przed snem odstawić ekrany.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – „Cyberdetox”:

Konspekt lekcji wychowawczej:

- 1. Zainteresowania uczniów (w realu) – kto w tym obszarze jest mistrzem?? Ile trenował?? – 30 minut** (jak ktoś nie ma pasji w realu, to prosimy o pomoc kolegów i koleżanki).
- 2. Jakie można mieć cele, uprawiając Twoją pasję?**
- 3. Cyberdetox – jeden dzień w tygodniu przeznacz na zainteresowania w realu, na trening.**
- 4. Może to być cykl lekcji wychowawczych, na jednej godzinie pochwali się troje uczniów.**

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – powrót do szkół przez spacer z „otwartymi oczami”:

1. Klasa jako Korpus Zwiadowców – lektura
John Flanagan: Zwiadowcy – powstaje platforma

- 2. Zadania nauczyciela** – dowódcy:
- określa cel wyprawy, dystans i czas;
 - rozdziela funkcje, zadania wśród uczniów;
 - konsultuje, pomaga, a potem rozlicza, koncentrując się na pozytywach.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – powrót do szkół przez spacer z „otwartymi oczami”:

3. Zadania uczniów zwiadowców:

- rozpoznanie drogi, szlaku, przepisów, zasad bezpieczeństwa;
- planowanie odpoczynku, z uwzględnieniem najsłabszych;
- realizacja – wspólny posiłek, np. ognisko, gry i zabawy naszych dziadków;
- dokumentacja – wysłanie na platformę Zwiadowcy.

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – powrót do szkół przez spacer z „otwartymi oczami”: klasa jako Korpus Zwiadowców

Schemat wycieczki:

- Dobrze, że jesteś
- Wspólna droga/przygoda
- Rozmowy w drodze – dialog sokratejski
- Symbolika drogi, szlaku, kompasu, strzału z łuku, makatki
- Wspólny posiłek np. ognisko
- Wspólna zabawa (gry naszych dziadków)
- Dokumentacja

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – program CUDER czyli poszukiwanie sensu

1. Szkolenie Rady Pedagogicznej
2. Spotkania z uczniami w formie:
 - Mitingu w szkole
 - Spotkań online
 - Wspólnej rozgrywki w grę CUDER
 - Spotkań i rozmowy – dialog sokratejski
3. Spotkania z rodzicami
4. Badanie potencjału i zagrożeń uczniów
5. Ewaluacja zajęć

Wychowanie do wartości

Ćwiczenia do tekstu, pytania:

- Skąd wziął się smok? Symbolem czego jest smok?
- Dlaczego ludzie wchodzili w krąg, którego nie mogło przekroczyć zło?
- Którzy bohaterowie legendy egzystowali w wymiarze woli przyjemności? Jakie wyznawali wartości?
- Którzy bohaterowie legendy funkcjonowali w wymiarze woli mocy? Jakie mieli pragnienia?
- Którzy bohaterowie wznieśli się na wymiar woli sensu (noologiczny)?
- Czy królewna osiągnęła trwałe szczęście?
- Jakie jeszcze pytania można zadać?

Wychowanie do wartości

Pedagogika sensu w praktyce – wskazówki dla wychowawcy

1. Wychowawca powinien sam stawać się Kimś, a konkretnie autorytetem.
2. Powinien walczyć z chaosem, wyjaśniając młodym i porządkując pojmowanie człowieka i świata.
3. Powinien koncentrować się na osobie ucznia, pamiętając o jego wielowymiarowości i autotranscendencji, naturze otwartej na dobro i wartości.
4. Powinien uczyć młodych odkrywania sensu i ćwiczenia cnót niezbędnych do wypełniania misji.
5. Powinien zawsze uwzględniać wszystkie trzy wymiary egzystencjalne ucznia, nie popełnić błędu redukcji.
6. Powinien stosować pedagogikę uśmiechu.
7. Nie powinien przeszkadzać dzieciom, gdy jeżdżą na deskorolce.

Wychowanie do wartości

Życzę Państwu:

- **Wiary** – w to, że każdy kryzys ma sens.
- **Nadziei** – że damy radę!
- **Miłości** – która jest sensem naszej pracy i życia.